

Taustatietoja yleisistä sopimusehdoista NLM 10

NLM 10 ovat yleiset sopimusehdot, jotka on tarkoitettu käytettäväksi koneiden sekä mekaanisten, sähköisten ja elektronisten laitteiden asennustoimituksissa Suomessa, Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa ja näiden maiden välillä.

Teknoliateollisuus ry Suomessa, Teknikföretagen Ruotsissa, Norsk Industri Norjassa ja DI Tanskassa ovat julkaisseet nämä ehdot vuonna 2010.

Yleistä

Muutosten seuraaminen

Pohjoismaiset teknoliateollisuuden järjestöt seuraavat jatkuvasti alan teollisuuden sopimusehtojen ja jo käytössä olevien ehtojen uudistamisen tarvetta. Tämän työn johdosta järjestöt ovat nyt tarkistaneet NLM-ehdot ja julkaisseet uudistetut ehdot NLM 10.

Pohjoismaiset teknoliateollisuuden järjestöt edustavat sekä koneiden ja mekaanisten, sähköisten ja elektronisten laitteiden myyjiä että niiden tilaajia. NLM 10 -ehdot kuuluvat siihen yleisten sopimusehtojen eli vakioehtojen sarjaan, jossa mahdollisimman tasapainoisella ja kohtuullisella tavalla pyritään ottamaan huomioon sekä ostaja- että myyjäpuolen edut.

Miksi tarvittiin uusia yleisiä sopimusehtoja?

Muutoksia NLM 02 -ehtoihin tarvittiin seuraavista syistä:

- ehdot piti sopeuttaa muuttuvaan koneiden ym. toimituskäytäntöön
- ehtoihin piti sisällyttää samansisältöiset määräykset NL 09 -ehdoista
- ehtojen kieliasu ja käsitteistö kaipasivat selkeyttämistä ja modernisointia
- ehdot piti sopeuttaa informaatioteknologian viestintätapaan
- ehtojen pohjoismaista tuotevastuuta koskevat kohdat kaipasivat vielä yksinkertaistamista.

ORGALIME General Conditions SE 01

ORGALIME on teknoliateollisuuden eurooppalainen yhteistyöjärjestö, jonka juridiikan työryhmässä kaikki alan pohjoismaiset järjestöt ovat edustettuina. Tämän työryhmän tehtävänä on yleisten sopimusehtojen, sopimusmallien, erilaisten ohjeistojen ja oikeudellisten katsausten laatiminen eurooppalaisen teknoliateollisuuden käyttöön.

ORGALIME valmisteli ensimmäisen kerran vuonna 1994 yleiset sopimusehdot mekaanisten, sähköisten ja niihin kuuluvien elektronisten laitteiden asennustoimituksia varten (ORGALIME SE 94). Vuonna 2001 uudistettujen ehtojen nykyinen nimitys on ORGALIME SE 01. Ehdot vastaavat pitkälti NLM 10 -ehtoja.

Sopimusehdoissa on kuitenkin eräitä merkittäviä eroja. ORGALIME SE 01 -ehtojen mukaan vaaranvastuu materiaalista eli laitteiston fyysisistä osista siirtyy tilaajalle jo toimituksen yhteydessä, kun taas NLM 10 -ehtojen mukaan vastuu siirtyy vasta laitteiston luovutuksen yhteydessä. Materiaaliin liittyvän vaaranvastuun siirtymisen täsmällinen hetki ORGALIME SE 01 -ehtojen mukaan toimitettaessa riippuu siis sovitusta toimituslausekkeesta. Ellei asiasta ole sovittu, sovelletaan ORGALIME SE 01 -ehtojen kohdan 26 mukaan toimituslauseketta ”Ex works”.

Toimituksen viivästymistä koskevia sopimussakkoja koskevat ehdot ovat NLM 10 -ehdoissa toimittajaa kohtaan jonkin verran ankarammat kuin ORGALIME SE 01 -ehdoissa. Lisäksi tilaajalla on NLM 10 -ehtojen mukaan oikeus hieman suurempaan hinnanalennukseen siinä tapauksessa, että toimittaja laiminlyö tuotteessa olevan vastuullaan olevan virheen korjaamisen. Jos toimittajan laiminlyönti johtaa vastaavassa tapauksessa sopimuksen purkamiseen, tilaajalla on NLM 10 -ehtojen mukaan oikeus hieman suurempaan vahingonkorvaukseen kuin olisi ORGALIME SE 01 -ehtojen mukaan.

Eräs tärkeä ero on myös se, että erimielisyyksien ratkaisemisessa ORGALIME SE 01 -ehtojen kohdassa 72 viitataan kansainvälisen kauppakamarin sääntöjen mukaiseen välimiesmenettelyyn, kun taas NLM 10 -ehtojen kohdassa 72 viitataan toimittajan maan lainsäädännön mukaiseen välimiesmenettelyyn. ORGALIME SE 01 -ehdot, kuten muutkin ORGALIMEn sopimusapuvälineet, ovat saatavissa pohjoismaisilta teknoliateollisuuden järjestöiltä. Ehdot ovat saatavissa myös sähköisessä muodossa suoraan ORGALIME:ltä.

Sopimusehtojen käyttö

Selkeysvaatimus

Yleiset sopimusehdot tulevat osaksi sopimusta vain tiettyjen perusedellytysten täytyessä. Tuomioistuinkäytännössä on muun muassa edellytetty, että osapuolen tulee tuntea ehdot ja saada mahdollisuus harkita niiden vaikutuksia.

Vakiintuneet menettelyt ovat sen vuoksi tärkeä osa sopimukseen johtavaa prosessia. Niiden avulla varmistetaan, että osapuolet ovat selvillä NLM 10 -ehdoista ja että niistä tulee osa sopimusta. Hyvä menettelytapa on lähettää NLM 10 -ehdot postitse vastapuolelle, siitakin huolimatta, että sopimusehdot tunnetaan alan teollisuudessa hyvin. Jos sopimusosapuolet ovat toisiinsa yhteydessä sähköpostitse, ehtoihin vetoava osapuoli voi lähettää ne liitetiedostona. Käytännössä sen osapuolen, joka haluaa yleisten sopimusehtojen olevan kaupan osalta voimassa, on tarjottava toiselle osapuolelle mahdollisuus saada sopimusehdot kohtuullisella tavalla käyttöönsä. Toiselle osapuolelle ei voida asettaa mitään varsinaista vaatimusta sopimusehtojen etsimiseksi. Siksi esimerkiksi tavanomaisessa kirjallisessa viestinnässä ei voida välttämättä pitää riittävänä pelkästään verkko-osoitteen ilmoittamista sivustolle, josta sopimusehdot ovat luettavissa. Sopimusehtoihin sovellettavien lisenssiehtojen mukaan ehtoja ei myöskään saa laittaa yleiselle verkkosivulle eikä ehtojen paperiversioita saa skannata sähköiseen muotoon.

Erityisen huono menettelytapa on jättää sopimusehtoja koskeva kysymys avoimeksi. Tarjouksessa viitataan varsin usein ehtoihin ja tilauksessa puolestaan toisiin. Vaarana on, ettei kumpiakaan ehdoista sovelleta, koska asiasta ei ole päästy yksimielisyyteen. Sopimusehtoja koskeva kysymys on syytä nostaa esille keskusteltavaksi ja selkeästi sovittavaksi sopimusta tehtäessä.

NLM 10:n ja NLM 02:n erot

Jäljempänä selostetaan kohtia, joissa NLM 10 -ehdot eroavat vanhoista NLM 02 -ehdoista. Joissakin kohdissa uusiin ehtoihin on tehty vain kielellisiä muutoksia, joiden tarkoituksena on yksinkertaistaa ja uudistaa sanamuotoa. Myös ne on selostettu, elleivät ne ole vain vähäisiä toimituksellisia muutoksia.

Määritelmät

Kohdassa 2 käsitteen **Sopimus** määritelmän toisella rivillä sanan muutoksineen eteen on lisätty sana ”kirjallisine”. Käsitteen **Materiaali** määritelmään sisältyvien kohteiden luetteloa on täydennetty Ohjelmistoilla. Tämä on tehty jo aikaisemmin voimassa olleen tulkinnan selvennykseksi. Käsitteen **Asennuspaikka** määritelmän toiselle riville on lisätty sanan ”asennustarvikkeiden” eteen sana ”välttämättömien”. **Kirjallisen Ilmoituksen** määritelmää on korjattu kielellisesti korvaamalla kolmannella rivillä esiintynyt ilmaus ”muulla sovitulla tavalla” ilmauksella ”muilla sovituilta viestintäkeinoilla”. **Ohjelmiston** määritelmää on selvennetty. Kolmannen kappaleen ensimmäiselle riville on sanojen ”johon” ja ”toimittaja” väliin lisätty ”kolmannella osapuolella on tekijänoikeus ja johon”.

Tuotetiedot

Kohdassa 3 rajoitetaan toimittajan vastuuta tietyistä yleisistä tiedoista, jotka tilaaja on saanut ennen kauppaa. Luetteloa niistä tiedoista, joista toimittaja ei vastaa, on NLM 10 -ehdoissa täydennetty ”markkinointimateriaalilla”, jotta sääntö olisi yleisempi.

Tekniset asiakirjat ja tekniset tiedot

Kohdan 4 viimeiseltä riviltä on poistettu sanat ”eikä jäljentää”. Dokumentaation ym. jäljentämistä koskevan kiellon katsotaan jo sisältyvän saman lauseen kopioimista koskevaan kieltoon.

Ohjelmisto

Kohdan 7.5 ensimmäiselle riville on sanan ”kohdassa” eteen lisätty sana ”tässä”.

Asennustöiden valmistelu

Kohtien 13 ja 14 järjestyksessä on vaihdettu päinvastaiseksi. Tarkoituksena on esittää kronologisempi ja johdonmukaisempi kuvaus toimittajan velvollisuudesta tarjota tilaajalle mahdollisuus suorittaa tarvittavat valmistelut toimittajan asennustyötä varten.

Mainittujen kohtien järjestyksen vaihtamisen vuoksi **kohdassa 15** esitettyä viittausta on muutettu viittaamaan kohtaan 13.

Valmistusaikaiset kokeet. Tarkastus

Kohdassa 19 koko viimeinen lause on korvattu tekstillä ”ellei poikkeama ole vähäinen”, joka liittyy edelliseen lauseeseen pilkun avulla.

Tilaaajan viivästys ym.

Kohdan 23 toiselta riviltä on poistettu sanat ”muun muassa”. Ilmaus ”lykätä toimitusta” on kielellisistä syistä korvattu ilmauksella ”lykätä luovutusajankohtaa”.

Asennus

Kohdassa 29 on esitetty, että osapuolten täyttäessä velvollisuutensa nimetä oma edustajansa asennustyöhön, tämän tulee tapahtua kirjallisesti.

Muutostyöt

Kohdan 37 ensimmäisessä kappaleessa sekä **kohdan 38** ensimmäisessä kappaleessa sana ”toimitusaikaan” on korvattu sanalla ”luovutusajankohtaan”.

Luovutuskokeet

Kohdan 40 ensimmäisessä kappaleessa viittaus kohtaan 41 on poistettu, sillä siinä ei varsinaisesti käsitellä luovutuskokeen suorittamista.

Kohtaan 41, joka käsittelee niitä seurauksia, jotka aiheutuvat siitä, ettei tilaaja edesauta luovutuskokeen suorittamista, on lisätty myös viittaus kohtaan 39 sekä ensimmäiseen että kolmanteen kappaleeseen. Näin on toimittu, koska tämän kohdan mukaan tilaajalla ja toimittajalla on molemminpuolinen velvollisuus sopia kokeen ajankohdasta ja nimetä kumpikin edustajansa, joka on läsnä kokeessa. Jotta kohdan 41 soveltaminen ei kuitenkaan rajoittuisi vain kohdissa 39 ja 40 tarkoitettuihin tilaajan puutteelliseen kokeeseen myötävaikuttamiseen, tekstiä on nyt muotoiltu yleisemmäksi. Viittauksen yhteyteen ensimmäiseen kappaleeseen on lisätty ”tai estää muuten luovutuskokeiden suorittamisen”. Vastaavasti kolmanteen kappaleeseen on lisätty ”tai mikäli tämä estää muuten luovutuskokeen suorittamisen”.

Toisen kappaleen mukaan toimittajalla on oikeus suorittaa luovutuskoe ilman tilaajan läsnäoloa. Käytännössä tämä ei kuitenkaan usein ole realistinen vaihtoehto. Tämän ilmentämiseksi NLM 10 -ehtoissa sanotaan nyt, että koe voidaan suorittaa ilman tilaajan läsnäoloa ”mahdollisuuksien mukaan”.

Kolmannessa kappaleessa, joka käsittelee siitä aiheutuvia seurauksia, ettei tilaaja edesauta myöskään toimittajan itse suorittamaa koetta, kolmannelle riville on lisätty sana ”edelleenkin” sen osoittamiseksi, että kyseessä on jatkuva vastahakoisuus tilaajan puolelta.

Toimitusaika. Viivästys

Kohdassa 48 on kielellisistä syistä ilmaus ”toimitusaikaa jatkettava” korvattu ilmauksella ”luovutusajankohtaa lykättävä”.

Kohdan 49 toisessa kappaleessa esiintyy eräs NLM 10 -ehtojen tärkeimmistä uudistuksista. Toimituksen myöhästymisestä aiheutuva sakko on 1 % sopimuksen mukaisesta hinnasta jokaista alkavaa viivästysviikkoa kohden, kuitenkin enintään 10 %. (NLM 02 -ehtoissa viivästyssakko on 0,5 % sopimuksen mukaisesta hinnasta jokaista kokonaista viikkoa kohden, kuitenkin enintään 7,5 %.) Eräs muutoksen keskeinen seuraus on, että viivästyssakon enimmäismäärä saavutetaan kymmenen viikon jälkeen aikaisemman viidentoista viikon sijaan. Sopimuksen mahdollista purkamista koskeva kysymys tulee siten ajankohtaiseksi entistä aikaisemmin.

Viikkokohtaisen sakon ja sakon enimmäismäärän korotus heijastaa teollisuuden sopimuskäytännössä yleistä pohjoismaista suuntaa kohti suurempia sakkosummia.

Kohdan 50 ensimmäisen kohdan alku on nyt muutettu muotoon ”Mikäli viivästys on niin pitkä, että tilaajalla on oikeus saada kohdan 49 mukainen suurin sopimussakko”. Tarkoituksena on selventää, että kohdan 50 sääntöjä, jotka pitkällisen viivästyksen yhteydessä antavat tilaajalle viime kädessä mahdollisuuden purkaa kauppa, sovelletaan myös jos tilaaja on menettänyt oikeutensa sakkoon sen seurauksena, ettei tämä ole esittänyt toimittajalle kirjallista sakkovaatimusta kohdan 49 viimeisessä kappaleessa määrätyn kuuden kuukauden määräajan kuluessa.

Kohdan 50 toisessa kappaleessa sana ”syystä” on kielellisistä syistä korvattu sanalla ”seikasta”. Kolmannessa kappaleessa enimmäiskorvaus, johon tilaaja voi olla oikeutettu sopimuksen purkamisen yhteydessä, on sakon lisäksi 10 % sopimuksen mukaisesta hinnasta. (Vrt. NLM 02 -ehtoissa 7,5 %.)

Kohta 53. Viimeisen lauseen lisäyksellä vastuuvapauten epäsuorista menetyksistä on liitetty tavanomainen törkeää huolimattomuutta koskeva varaus.

Vastuu virheistä. Yleistä

Ne NLM-sopimusehtojen kohdat, jotka koskevat toimittajan vastuuta virheistä, ovat keskeisen luonteensa vuoksi muutostyöstä vastaavan pohjoismaisen juristiryhmän laajimman ja seikkaperäisimmän keskustelun kohteena. Takuuajan pituudesta keskustellaan erityisesti. Yleinen suuntaus Pohjoismaissa on, että teollisuuden toimitusten takuuajat pitenevät jatkuvasti. Tämä koskee erityisesti asennustoimituksia. Tähän kehitykseen vaikuttavat suurelta osin markkinoiden vaatimukset; pitkät takuuajat ovat kilpailuetu.

Sen selvittämiseksi, onko laitteistossa rakenteeseen, materiaaleihin, valmistukseen tai asennukseen liittyviä alkuperäisiä virheitä, riittää kuitenkin tavallisesti yhden vuoden takuuaja. Kokemuksen mukaan valtaosa kaikista alkuperäistä virheistä ilmenevät tämän ajan kuluessa. Pidemmät takuuajat antavat sopimukselle helposti huoltosopimusluonteen.

Tarkasteltaessa sitä, sisällytetäänkö ehtoihin alan sopimuskäytännön suuntauksia vastaavat takuuajat vai pitäydytäänkö pikemmin asiallisesti perustelluissa takuuajoissa, pohjoismainen juristiryhmä on huolellisen harkinnan jälkeen päätenyt jälkimmäiseen. Osasyynä tähän on ollut se, ettei ole haluttu rikkoo NLM- ja NL-ehtojen pitkäaikaista yhdenmukaisuutta. Merkittävä syy on myös se, mitä on tullut ilmi ORGALIME S 2000- ja SE 01 -ehtojen muutoksia koskevissa keskusteluissa. Länsi-Euroopassa yli vuoden pituiset takuuajat ovat huomattavasti harvinaisempia kuin Pohjoismaissa. Siten on runsaasti perusteita sen puolesta, että nyt määriteltävissä sopimusehdoissa takuuajat säilyvät yhden vuoden pituisina. Yhdenmukaisuuden vuoksi on syytä säilyttää NLM 10 -ehtoissa yhden vuoden takuuaja.

Kohdan 54 ensimmäinen kappale. Toimittajan vastuulla olevien laitteiston virheeseen johtavien syiden luetteloa on täydennetty ja samalla selvennetty. Nyt toimittajan vastuulla ovat ”suunnittelu-, raaka-aine-, valmistus- tai asennusvirheet”. (NLM 02:n mukaan toimittajan vastuulla olivat ”suunnittelu-, raaka-aine- tai työvirheet”.) Muutos ei kuitenkaan vaikuta asiasisältöön.

Toinen kappale on sisällöltään uusi. Tilajaan vastuuseen toimittamaansa materiaaliin, määräämäänsä tai määrittelemäänsä rakennratkaisuun sekä väärin suoritetuista esivalmisteluista johtuviin virheisiin liittyvät säännöt, jotka NLM 02 -ehdoissa ovat toisessa kappaleessa, on NLM 10 -ehtojen kohdassa 54 tämän johdosta siirretty muuttumattomina uuteen kolmanteen kappaleeseen.

Kohdan 54 toisessa kappaleessa selostetaan nyt, että jos toimittaja vastaa laitteiston virheestä, hän vastaa myös virheen laitteistolle aiheuttamasta vahingosta samalla tavalla kuin ensisijaisesta virheestäkin. Tämä ei itse asiassa ole uudistus, vaan ehdon on katsottu olevan voimassa ilman nimenomaista sääntöä. Selvennys on tehty puhtaasti pedagogisista syistä.

On tärkeää huomata, että vastuu vahingosta, jonka tuote aiheuttaa muulle omaisuudelle kuin tuotteelle itselleen, määritellään kohdassa 68, kuten aikaisemminkin.

Kohta 55. Tässä kohdassa on luettelo virheistä, joista toimittaja ei vastaa. Toimittaja ei vastaa esim. virheestä, joka syntyy sen seurauksena, että tuotteen käyttöolosuhteet eivät vastaa sopimuksessa edellytetyistä olosuhteista. Tämä koskee esim. laitteistoa, jolla ei ole riittävästi tuuletusta. NLM 02 -ehdoissa sanotaan, että toimittaja ei vastaa virheistä, jotka aiheutuvat ”sovitusta poikkeavista työolosuhteista...”. Kielellisistä syistä ilmaus on muutettu muotoon ”sovitusta poikkeavista käyttöolosuhteista ...”.

Kohta 57. Viimeisen lauseen ilmaus ”kohdassa 54 mainitun virheen vuoksi” on korvattu ilmauksella ”toimittajan vastuulla olevan virheen vuoksi”. Tarkoituksena on yhdenmukaistaa ehtoa kielellisesti NL 09:n kohdan 24 vastaavan ehdon kanssa.

Kohta 58. Ensimmäisen kappaleen ensimmäistä lausetta on yksinkertaistettu kielellisesti. Muotoilu ”kohdassa 56 sekä 57 määritellyn vastuuajan” korvaa aikaisemman muotoilun ”kohtien 56 ja 57 mukaan määräytyvän vastuuajan”.

Toisen kappaleen toisessa lauseessa sanan ”vahingosta” edelle on lisätty sanat ”Laitteistossa ilmenevästä”, jotta kävisi selvemmin ilmi, että toimittajan mahdollinen vastuu koskee vain toimituksen piirissä tapahtuvaa vahinkoa.

Kohta 59. Ensimmäisen kappaleen viimeisessä lauseessa toimittajan kustannusvastuuseen virheen korjaamisen yhteydessä liittyvä NLM 10 -ehtojen viittaus on muutettu kattamaan kohdat 54–66 (NLM 02 -ehdoissa kohdat 54–65). Syynä on, että kohdan 66 on sisällyttävä viittaukseen, sillä siinä asetetaan päättymiskohta toimittajan korjausvastuulle.

Toisessa kappaleessa virheen korjaamispaikkaa koskevaa sääntöä on muutettu. Lähtökohtana on, että korjaaminen tapahtuu laitteiston sijaintipaikassa, joka toisaalta useimmissa tapauksissa on laitteiston asennuspaikka. Laitteisto voi kuitenkin joissain tilanteissa muodostua siirrettävistä laitteista, jolloin se voi sijaita muualla kuin luovutuspaikassa.

Usein on käytännöllistä, että korjaaminen tapahtuu laitteiston sijaintipaikassa. Korjaaminen voi joskus olla yksinkertaisinta järjestää myös muussa paikassa esim. toimittajan käytössä olevien korjausvarusteiden vuoksi. Siksi pääsääntönä esitetään, että korjaaminen tapahtuu laitteiston sijaintipaikassa, mutta se voi tapahtua myös muussa paikassa, ”jos toimittajan mielestä on molempien osapuolten edun kannalta tarkoituksenmukaisempaa, että materiaalit lähetetään hänelle tai hänen osoittamaansa paikkaan”. (NLM 02 -ehtojen mukaan toimittajalla ei ole mahdollisuutta vaatia tilaajaa lähettämään tuotetta, tai sen virheellistä osaa, muuhun paikkaan kuin toimittajan omiin toimitiloihin.)

NLM 02 -ehtojen kohdan 59 toinen ja kolmas kappale perustuvat siihen ajatukseen, että virheen korjaaminen tapahtuu aina siten, että tietty viallinen osa vaihdetaan uuteen tai korjataan ja että tämän toimenpiteen, myös osan irrotuksen ja jälleenasennuksen, suorittaa toimittaja. Tietyissä tapauksissa irrotus- ja jälleenasennustyön suorittaa kuitenkin tilaaja.

NLM 10 -ehdot eivät ole yhtä kategoriset. Virheen korjaaminen voi tapahtua eri tavoin, kuten liittämällä laitteistoon kokonaan uusi osa, jolla ei ole aikaisempaa vastinetta, tai muokkaamalla, sovitamalla, pintakäsittelyn avulla, uudelleen ohjelmoinnin kautta jne. Siksi NLM 10 -ehdoissa virheen korjaamisen ainoana keinona ei esitetä viallisen osan korjaamista tai vaihtamista.

Erityistapauksessa – niin kutsutun etäkorjauksen yhteydessä – NLM 10 -ehtojen kohdan 59 kolmannessa kappaleessa virheen korjauskeinona esitetään kuitenkin nimenomaan viallisen osan korjaaminen tai vaihtaminen. Jos viallisen osan irrotus ja vaihdettu tai korjattu osan asennus voidaan tehdä ilman erityistä ammattitaitoa, toimittaja on täyttänyt velvollisuutensa, jos hän toimittaa tilaajalle korjatun tai vaihdetun uuden osan. Tässä ei asiallisesti ole eroa NLM 02 -ehtoihin. Ainoa ero on,

että NLM 10 -ehtojen kohdan 59 kolmannen kappaleen mukaan toimittaja voi vaatia tilaajaa – paitsi lähettämään viallisen osan hänelle – lähettämään sen (muuhun) hänen osoittamaansa paikkaan.

Kohta 61. Aiheetonta virheilmoitusta koskevat säännöt on siirretty kohtaan 64, sillä on johdonmukaisempaa, että oikean virheilmoituksen seurauksia koskevat säännöt esitetään ensin. Tämän vuoksi seuraavat kohdat on numeroitu uudelleen:

NLM 02 -ehtojen kohta 61 on NLM 10 -ehdoissa kohtana 64.
NLM 02 -ehtojen kohta 62 on NLM 10 -ehdoissa kohtana 61.
NLM 02 -ehtojen kohta 63 on NLM 10 -ehdoissa kohtana 62.
NLM 02 -ehtojen kohta 64 on NLM 10 -ehdoissa kohtana 63.

Kohdan 62 ensimmäinen kappale (aikaisemmin kohdan 63 ensimmäinen kappale). NLM 02:n sanat ”virheen poistoon tai osien vaihtoon” on NLM 10:ssä korvattu sanoilla ”virheen poistoon”.

Kohta 65. Tässä kohdassa, joka koskee tilaajan omatoimista korjausta tilanteessa, jossa toimittaja on laiminlyönyt virheen korjaamisen, esitetään nyt ensimmäisen kappaleen kohdassa a) tilaajan toteutettavissa olevat toimenpiteet entistä yleisemmin. Tilaaja saa ”tehdä tai teettää virheen poistamiseksi tarvittavat toimenpiteet”. NLM 02 -ehdoissa esitetään, että tilaaja saa ”teettää tarvittavat korjaukset tai osat...”. NLM 10 -ehtojen muotoilu on realistisempi, koska virheiden korjaaminen voi tapahtua myös muuten kuin osia korjaamalla tai vaihtamalla.

Ensimmäisen kappaleen kohdassa b) tilaajan oikeus hinnanalennukseen on enintään 20 % kauppahinnasta. Tämä on korkeampi kuin NLM 02 -ehdoissa esitetty 15 %.

Toisessa kappaleessa tilaajan oikeus vahingonkorvaukseen sopimuksen purkamisen yhteydessä on korotettu 20 %:iin kauppahinnasta. Tämäkin on korkeampi kuin NLM 02 -ehdoissa määrätty 15 %.

Vastuu Tuotteen aiheuttamasta esinevahingosta

Kohdassa 68 määrätään tilaajan ja toimittajan keskinäisestä vastuunjaosta tilanteessa, jossa myyty laitteisto aiheuttaa vahinkoa fyysiselle omaisuudelle. Sääntö kattaa sekä tilaajan että kolmannen osapuolen hallussa olevalle omaisuudelle aiheutuneet vahingot. On kuitenkin myös tärkeää ymmärtää, että säännön ei ole tarkoitus vaikuttaa – eikä se voikaan vaikuttaa – osapuolten suoriin vastuisiin vahinkoa kärsinyttä kolmatta osapuolta kohtaan.

NLM-sopimusehtojen tuotevastuusääntöjen yksinkertaistaminen, joka aloitettiin jo NLM 94 -ehtojen muutosten yhteydessä, on jatkunut. NLM 02 -ehtojen kohdan 68 ensimmäisen kappaleen kohdassa b) toimittaja vapautetaan vastuusta tilaajaa kohtaan laitteiston aiheuttaman sellaisen vahingon osalta, joka kohdistuu ”tilaajan valmistamaan tuotteeseen tai hänen valmistamansa tuotteen sisältävään tuotteeseen”. Tämä vapautus on poistettu NLM 10 -ehdoista.

Lisäksi NLM 10 -ehdoissa kohdan 68 ensimmäisen ja toisen kappaleen järjestys on vaihdettu päinvastaiseksi NLM 02 -ehtoihin verrattuna. NLM 02 -ehdoissa toisen kappaleen kohta a) muodostaa nyt NLM 10 -ehdoissa ensimmäisen kappaleen ja NLM 02 -ehtojen mukainen ensimmäinen kappale kyseisen kohdan toisen kappaleen NLM 10 -ehdoissa. Lisäksi on tehty tiettyjä kielellisiä muokkauksia. Tarkoituksena on lisätä johdonmukaisuutta ja parantaa ehtojen luettavuutta.

Tuotevastuu NLM-sopimusehdoissa

Tuotevastuuta koskevat säännöt ovat todennäköisesti olleet eniten muutoksen kohteena NLM-ehtojen eri versioiden välillä, joista ensimmäinen versio julkaistiin jo vuonna 1961. Kuten edeltävästä osasta käy ilmi, sääntöjä on muutettu myös NLM-ehtoihin nyt tehdyssä tarkistuksessa.

Tuotevastuusäännöt ovat pitkään olleet rakenteeltaan varsin monimutkaisia, vaikka niitä on toistuvasti yksinkertaistettu. Jotta olisi helpompi ymmärtää nyt voimassa olevia NLM 10 -ehtoja ja muutosten taustalla olleita perusteluja, jäljempänä on esitetty lyhyt historiallinen selostus tuotevastuusääntöjen kehityksestä alusta tähän päivään asti. NLM-ehtojen säännöt ovat vastanneet suoraan NL-ehtoja. Tämä voi olla hyvä pitää mielessä selostusta lukiessa, sillä tietyt sääntöjen osat vaikuttavat soveltuvan paremmin puhtaisiin tuotetoimituksiin kuin laitteistotoimituksiin.

NLM-sopimusehtojen ensimmäisten versioiden NLM 61 ja NLM 71 virhevastuuta koskeva osa sisälsi toimittajan kokonaisvaltaisen vastuuvapauden tilaajaa kohtaan sellaisten vahinkojen osalta, jotka voisivat syntyä laitteiston vikojen vuoksi, ja tämä koski niin henkilö- ja esinevahinkoja kuin taloudellisia menetyksiäkin. Ainoa poikkeus tästä oli tilanne, jossa toimittaja on syyllistynyt törkeään huolimattomuuteen. Näiden sääntöjen esikuvana olivat YK:n Euroopan talouskomission laatimat ECE 188 A -ehdot.

Oikeuskäytännön kehittymisen vaikutuksesta ja 1970-luvulla virinnee keskustelun vuoksi alettiin kuitenkin kyseenalaistaa sitä, olivatko nämä säännöt kohtuulliset ja voitiinko niitä pitää kestävinä. Pohjoismaisiin sopimuslakeihin lisätyn uuden 36 §:n mukaan kohtuuttomia sopimusehtoja voitiin sovitella tai jättää kokonaan soveltamatta. Lisäksi ennen tuotevastuuta koskevien sääntöjen kirjaamista lakiin, esiintyi suurta epävarmuutta sen sisällöstä ja laajuudesta suhteessa NLM-sopimusehtojen sisältämiin toimittajan ja tilaajan välisiin sopimussääntöihin.

Siksi oli painavia syitä muuttaa mainittua vastuuvapaussääntöä, jotta saataisiin aikaan sopivampi vastuunjako osapuolten kesken ja jotta voitaisiin varmistaa, ettei sääntöä tulkittaisi kohtuuttomaksi ja jätettäisi soveltamatta. Jos näin olisi tapahtunut, vaarana olisi ollut, että toimittaja olisi laitteistossa olevien vikojen korjaamista koskevan ankan velvollisuuden lisäksi joutunut kantamaan täyden vastuun vioista johtuvista tilaajan epäsuorista taloudellisista menetyksistä. Tämä olisi muuttanut olennaisesti ehtojen tasapainoisuutta.

Versiota NLM 80 varten tehtyjen muutosten yhteydessä pohjoismainen ryhmä päätti siksi toisaalta karsia henkilö- ja esinevahinkoihin liittyvää virhevastuuta koskevan osan muotoilua ja siten rajoittaa vastuuvapaus kohdistumaan tilaajan välillisiin (taloudellisiin) tappioihin, ja toisaalta määrätä erityisellä ehdolla tuotevastuun eli laitteiston aiheuttamiin henkilö- ja esinevahinkoihin liittyvän vastuun keskinäistä jakautumista toimittajan ja tilaajan kesken.

Tuotteen aiheuttamia vahinkoja koskevan vastuun jakamisesta oli kuitenkin eriviä mielipiteitä. Lopulliseksi kompromissiksi tuli, että esitettiin säännöt varsinaisissa ehdoissa ja lisäksi kolme vaihtoehtoa lisätiedoissa.

NLM 80 -ehtojen kohdan 62 (jota NLM 10 -ehdoissa vastaa kohta 68) mukaan toimittaja vastasi henkilövahingoista, kuitenkin vain siltä osin kuin ne johtuivat toimittajan huolimattomuudesta. Toimittaja ei vastannut esinevahingoista, jotka aiheutuivat materiaalin (NLM 80 -ehdoissa käytettiin ilmausta ”materiaali”, mutta NLM 84:ssä ja sitä uudemmissa versioissa on käytetty ilmausta ”laitteisto”) ollessa tilaajan hallussa eikä vahingoista, jotka aiheutuivat tilaajan valmistamille tuotteille tai niille tuotteille, joiden osana ne olivat. Muista esinevahingoista vastasi toimittaja siltä osin kuin ne johtuivat huolimattomuudesta. Lopuksi esitettiin, että toimittaja ei vastaa missään tapauksessa tuotannon keskeytymisestä, saamatta jääneestä voitosta tai muusta vahingosta.

Jotta osapuolten vastuu jakautuisi säännön mukaisesti myös kolmannen osapuolen esittämien korvausvaatimusten yhteydessä, sääntöön lisättiin takautumissääntö sekä tiedonantovaatimus ja osapuolten velvollisuus antaa tällaiset vaatimukset ratkaistavaksi tuomioistuimessa tai välimiesmenettelyssä.

NLM 84 -ehdoissa tämä sääntö säilytettiin pääasiassa muuttamattomana, mutta enää ei mainittu erikseen, että vaihtoehtoihin vastuusääntöihin voitaisiin vedota. Esitetyt vaihtoehdot eivät nimittäin näyttäneet tulleen juuri koskaan käytetyiksi.

NLM 94 -ehdoissa henkilövahinkoja koskeva sääntö oli poistettu. Ei pidetty enää kohtuullisena sitä, että toimittaja – tai käytännössä tämän vakuutusyhtiö – voisi saattaa tilaajan vastuuseen henkilövahingoista, kun toimittajalla oli ankara vastuu tuotevastuulainsäädännön mukaan. Samalla rajoitettiin edelleen toimittajan vastuuta esinevahingoista siten, että hän ei vastannut sellaisista esinevahingoista, jotka aiheutuivat tilaajan tuotteista muulle omaisuudelle toimittajan toimittamassa laitteistossa olevan vian vuoksi.

NLM 02 -ehdoissa jälkimmäinen lisäys poistettiin. Lisäksi tässä kohdassa poistettiin toimittajan yleinen vastuuvapaus tuotannon keskeytymisen, saamatta jääneen voiton ja muun taloudellisen menetyksen osalta. Tämä rajoitus merkitsi, että toimittaja – kun tällä oli vastuu kolmannelle osapuolelle aiheutuvasta esinevahingosta – voisi siirtää vastuun kolmannelle osapuolelle aiheutuneista taloudellisista menetyksistä tilaajalle. Vaikka tällaisia takautumisvaatimuksia ei käytännössä esiintynyt, katsottiin sopivimmaksi ehkäistä tämä mahdollisuus. Samalla selvennettiin sitä, että vastuuvapaus tilaajalle aiheutuneista vahingoista kattoi myös tällaisten vahinkojen aiheuttamat taloudelliset seurannaisvahingot, mikä oli ollut taloudellisia vahinkoja koskevan säännön ensisijainen tarkoitus.

Kuten edellä esitetystä käy ilmi, NLM 10 -ehtojen nykyisen kohdan 68 tuotevastuusääntöä on yksinkertaistettu huomattavasti. Vastuunrajoitus toimittajan eduksi on supistettu alkuperäisen säännön varsinaisen ydinajatuksen mukaiseksi. Toimittajan ei siten tarvitse vastata esinevahingosta tai vahingosta aiheutuvista taloudellisista seurannaismenetyksistä, mikäli se ilmenee laitteiston ollessa tilaajan hallussa. Tällaisten vahinkojen kohdalla on parempi, että ne kuuluvat tilaajan esinevakuutuksen piiriin. Sellaisten vahinkojen osalta, jotka ilmenevät, kun laitteisto on luovutettu tilaajan hallusta, mikä usein merkitsee, että vahingosta kärsii kolmas osapuoli, on kuitenkin sopivampaa, että osapuolet saavat kantaa vastuun siltä osin kuin voimassa oleva vahingonkorvauslainsäädäntö määrää.

Yhteenvetona voidaan todeta, että tämän muotoilun myötä sääntö vastaa paremmin sopimuskäytäntöä ja voidaan välttää tarpeettomat takautumisvaatimukset osapuolten vakuutusentajien kesken. Samalla toimittaja on edelleen suojattu tilaajalle aiheutuvilta taloudellisilta seurannaismenetyksiltä.

Kohdassa 69 on lisätty luonnonkatastrofit ja äärimmäiset luonnontapahtumat esimerkkeihin sellaisista olosuhteista, jotka voivat estää sopimuksen toteuttamisen tai vaikeuttaa sen toteuttamista kohtuuttomasti.

Ylivoimainen este (force majeure)